

WSPIERANIE ROZWOJU DZIECKA W WIEKU OD 6 DO 7 ROKU ŻYCIA

(opracowała: mgr Agata Olczak)

W wieku przedszkolnym następuje intensywny rozwój społeczny i emocjonalny dziecka, który warunkuje sukces w innych sferach jego życia. Różne tempo i poziom rozwoju poszczególnych funkcji u poszczególnych dzieci w tym samym wieku jest zjawiskiem typowym i powszechnym. Wynika ono z indywidualnego tempa dojrzewania mózgu dziecka oraz ze specyfiki doświadczeń społeczno-kulturowych. Warto również zwrócić uwagę, w której połowie roku urodziło się dziecko.

Proces samoorganizacji rozwojowej u dziecka ma bardziej lub mniej stabilne okresy, dlatego trudno jest w sposób jednoznaczny oceniać poszczególne etapy rozwoju i kwalifikować je, jako opóźnienia lub zaburzenia. Ocena funkcjonowania dziecka jest dokonywana w kontekście jego wieku, środowiska społeczno- kulturowego, w którym dorasta. Bierze się pod uwagę kulturową i językową różnorodność, stan zdrowia i przyczyny aktualnego stanu, uczestnictwo i funkcjonowanie w rolach społecznych. Właściwie postawiona diagnoza wyznacza także obszary, w zakresie, których powinno się udzielić wsparcia rodzinie i dziecku zagrożonemu lub/i z niepełnosprawnością.

Pomimo, iż objęcie dziecka pomocą w zakresie wczesnego wspomaganie rozwoju zaczyna się już od pierwszych miesięcy życia warto przyrzeć się swojemu 6-latkowi i skonsultować ze specjalistą, jeśli Twoje obserwacje, jako rodzica lub pojawiające się zachowania wzbudzają niepokój. Będzie to ostatnia okazja przed rozpoczęciem nauki w szkole.

Wybrane objawy nieprawidłowości rozwojowych występujące u dzieci sześciolletnich

Rozwój fizyczny/ruchowy

W zakresie motoryki:

Brak zręczności ruchowej całego ciała (duża motoryka):

- Niechęć do włączania się do zespołowych zabaw ruchowych. Próby naśladowania innych dzieci, gdy nikt nie widzi.
- Zaburzenia równowagi.
- Ruchy mało płynne, nieskoordynowane, kanciaste, niezręczność w zabawach z piłką (rzucanie, łapanie, kopanie).
- Osiąganie z opóźnieniem, w porównaniu z rówieśnikami, różnych umiejętności ruchowych w czynnościach codziennych, zabawowych i sportowych.
- Trudności z opanowaniem jazdy na rowerze, wrotkach czy łyżwach.

Brak zręczności manualnej (mała motoryka):

- Problemy z napięciem mięśniowym, zbyt silny lub zbyt lekki nacisk ołówka lub kredki. Trudności z obchodzeniem się z przyborami do rysowania, malowania, pisania.
- Ruchy ręki gwałtowne, mało płynne.
- Trudności w cięciu nożyczkami w linii prostej i krzywej.
- Brak umiejętności wykonywania czynności samoobsługowych, np. używanie sztućców, ubieranie się, mycie, zapinanie guzików.
- Niewłaściwa koordynacja obu rąk, chętnie posługiwanie się jedną ręką, druga raczej przeszkadza, np. chwytanie piłki.

W zakresie sensorycznym:

Zdolność widzenia:

- Mrużenie lub pocieranie oczu.

- Skręcanie głowy w jedną stronę.
- Zbyt bliskie oglądanie telewizora.
- Kłopoty z celnym trafieniem, np. piłką.
- Brak zwrócenia gałek ocznych w tę samą stronę, jedno oko ucieka na zewnątrz lub do środka.
- Napotykanie na trudności w wodzeniu wzorkiem za przedmiotem.
- Kłopoty z opisywaniem szczegółów obrazków, zabawek, porównywaniem i znajdowaniem różnic w prezentowanych formach wzrokowych, dziecko patrzy i nie widzi.
- Opis oglądanej ilustracji ubogi na skutek dostrzegania małej liczby szczegółów, co utrudnia zrozumienie treści obrazka.
- Ubogi w szczegóły, schematyczne, uproszczone rysunki, złe rozplanowanie, odwracanie elementów w przestrzeni.
- Rysunki i układanki (mozaiki) według wzorów geometrycznych niedokładne, często zmienione położenie poszczególnych elementów (przyczyną mogą być też zaburzenia lateralizacji).
- Spostrzeżenia wzrokowe złe lub słabo zapamiętywane, stąd utrudniona jest orientacja w nowym otoczeniu.

Zdolność słyszenia:

- Głośnie mówienie.
- Nie reagowanie na prośby i polecenia (nie reagowanie na swoje imię).
- Nadstawianie ucha w jedną stronę.
- Trudności w uczeniu się na pamięć wierszyków i piosenek.
- Męczenie się przy słuchaniu dłuższych opowiadań i czytaniu, stąd kręcenie się, nieuważanie, szukanie obrazków ilustrujących treść opowiadania.
- Ubogie słownictwo. Posługiwanie się prymitywnymi zdaniami przy opowiadaniu zdarzeń lub treści obrazków.
- Udzielanie odpowiedzi na pytanie najchętniej jednym słowem lub prostym, krótkim zdaniem.
- Występowanie wad wymowy.
- Błędne realizowanie głosek.
- Problemy z koncentracją uwagi.

Funkcjonowanie sensoryczne:

- Nadmierną wrażliwość na bodźce dotykowe, wzrokowe, słuchowe oraz ruch. Nadwrażliwość może się objawiać takimi zaburzeniami zachowania jak: rozdrażnienie, wycofywanie się w wyniku dotknięcia, unikanie określonych rodzajów ubrań lub jedzenia, rozpraszalność lub lęk podczas zwykłych zabaw ruchowych np. na placu zabaw. Dziecko bardzo źle znosi mycie głowy, mycie twarzy; nie lubi być przytulane, nie lubi pewnych typów ubrań, narzeka na metki, jest nadwrażliwe na hałas (często zatyka uszy, samo hałasuje – mruczy, śpiewa pod nosem), nadwrażliwe na pewne zapachy,
- Zbyt małą wrażliwością na bodźce. Dziecko z obniżoną wrażliwością na bodźce może poszukiwać intensywnych wrażeń sensorycznych takich jak celowe uderzenie ciałem o przedmioty lub intensywne kręcenie się wokół własnej osi. Dziecko może ignorować ból czy być nieświadome zmian pozycji ciała. Zachowania niektórych dzieci zmieniają się drastycznie od nadwrażliwości do podwrażliwości.
- Zbyt wysoki lub niski poziom aktywności ruchowej. Dziecko może być ciągle w ruchu lub wolno się uaktywniać i męczyć się szybko.

Rozwój intelektualny/poznawczy

- Nie potrafi powiedzieć jak ma na imię i nazwisko, ile ma lat, gdzie mieszka.
- Nie przejawia ciekawości otaczającym go światem.
- Nie potrafi dobrać w pary przedmiotów lub obrazków, klasyfikować ich wg określonej zasady, np. owoce, pojazdy, zwierzęta; łączyć zbiory wg określonej cechy np. wielkość, kolor.
- Ma trudności ze wskazaniem drobnych różnic w pozornie takich samych obrazkach; nie rozpoznaje różnych dźwięków z otoczenia, np. głosów zwierząt; nie potrafi liczyć kolejno do 10.
- Jego koncentracja jest chwiejna, bardzo podatna na rozproszenie.

Rozwój emocjonalny i zachowania

- Zachowuje się agresywnie w stosunku do innych dzieci, nie przestrzega reguł i zasad.
- Jego koncentracja jest chwiejna, bardzo podatna na rozproszenie.

- W zabawie reaguje złością, gniewem, obraża się, odchodzi.
- Okazuje lęk, niepokój, wycofuje się.
- Stara się przebywać blisko nauczyciela lub innej osoby dorosłej w stopniu utrudniającym zabawę i naukę w grupie.
- Przejawia bardzo dużą chwiejność emocjonalną bez wyraźnego powodu lub nieadekwatnie do sytuacji.

Rozwój komunikacji

- Dziecko nie wymawia wszystkich głosek lub wymawia je nieprawidłowo.
- Zaburzona melodia mowy, rytm, intonacja.
- Agramatyzmy.
- Duży zasób słownikowy, używany nieadekwatnie.
- Problem z budowaniem tekstów.
- Niezrozumienie komunikacji pozawerbalnej.
- Sztywne spojrzenie.
- Trudności w rozumieniu mowy.
- Udzielanie bezsensownych odpowiedzi na pytania.
- Posługiwanie się wyłącznie prostymi zdaniami.
- Ubogie słownictwo.
- Brak odpowiedzi na pytania.
- Brak rozumienia poleceń.
- „Potok słów” – mowa na jednym oddechu – bez dopuszczenia innych do głosu; dziecko samo zadaje pytania i samo na nie odpowiada.

Rozwój społeczny

- Nie podejmuje zabaw zespołowych.
- Nie jest samodzielny w czynnościach samoobsługowych oraz w sytuacji zadaniowej (nie podejmuje próby poradzenia sobie z trudnością, nie jest zainteresowane osiągnięciem celu, nie stara się dokończyć pracy)
- Nie potrafi nawiązywać kontaktów z rówieśnikami i dorosłymi.
- Izoluje się w „swoją świat”.

Bibliografia:

1. WASZKIEWICZ E., Stymulacja psychomotorycznego rozwoju dzieci 6 - 8 letnich: wyrównanie startu szkolnego., WSiP, Warszawa 1991.
2. HARWAS – NAPIERAŁA B., TREMPAŁA J., (red.), Psychologia rozwoju człowieka., Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010.
3. ILG F., BAKER S., BATES AMES L., Rozwój psychiczny dziecka. Poradnik dla rodziców, psychologów i lekarzy., GWP, Gdańsk 2015.
4. SERAFIN T., (red.), Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole., MENiS, Warszawa 2005.
5. PIOTROWICZ R. Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka kompleksowe wsparcie terapeutyczne dziecka i rodziny. Diagnoza a program, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2012.
6. OGRODZKA – MAZUR E., SZUŚCIK U., ZALEWSKA – BUJAK M., (red.), Edukacja małego dziecka. Wychowanie i kształcenie w praktyce., Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2010.
7. POLEWCZYK I., Diagnozowanie i stymulowanie rozwoju percepcji słuchowej dzieci w wieku przedszkolnym., Wydawnictwo Akademickie ŻAK, Warszawa 2013.
8. KRANOWITZ C., NIE-ZGRANE DZIECKO. Zaburzenia przetwarzania sensorycznego – diagnoza i postępowanie., Wydawnictwo Harmonia, Gdańsk 2012.
9. CIESZYŃSKA J., Wczesna diagnoza i terapia zaburzeń autystycznych., Omega Stage Systems – Jędrzej Cieszyński, Kraków, 2010.
10. FERLAND F., Rozwój dziecka na co dzień: od kołyski do szkolnej ławki., Klub dla Ciebie, Warszawa 2008.